

מראי מקומות- מנחות י"ג

מתאכל הבשר, האם זה משום דהאימורין חשיבי מתירין של הבשר, וכל מה דלא הוקטרו האימורין עדיין לא קרבו המתירין של הבשר, או דבאמת לא חשיבי האימורין מתירין דהבשר, דהא אי ליתנהו לא מעכבי, ורק דזהו הלכה דצריך להקטיר האימורין קודם, אבל לא חשיבי מתירין של הבשר. והביא דנח' הראשונים בזה, דשי' תוס' לקמן (יד: ד"ה והלבונה) הוא דאינו אלא דין בהגברא, דהגברא אינו יכול לאכול הבשר קודם הקטרת האימורין, אבל אינו מתיר. אבל שי' הרמב"ם הוא דהקטרת האימורין הוא מתיר הבשר, ע"ש איך שמוכיח שי' אלו הראשונים. ועכ"פ ביאר דלשי' הרמב"ם שפיר מובן טענת חכמים לר' יוסי, וכמו שביאר השטמ"ק, דמה שינה זו מן הזבח, דג"כ הוי ב' מתירין, ומ"מ שייך פיגול בדחשב דם על האימורין, וא"כ ה"ה דשייך פיגול בשחשב בקומץ על הלבונה, וע"ז משני ר' יוסי דהם חשיב מתיר להאימורין ג"כ, ולכן חשיב מחשבה במתיר שלו, אבל לשי' התוס' דהקטרת אימורין אינו מתיר, אולם בדעת תוס' צ"ב איך לפרש הדמיון מזבח למנחה.

(ה) מהו דתימא טעמא דר' יוסי משום דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר, וכו'- דהיינו, ופליג ר' יוסי גם ברישא, קמ"ל וכו'. והק' בחי' הרשב"א, איך ס"ד לומר כן, הא כיון דפליג ר' יוסי בסיפא ולא ברישא, ולא הביא התנא ב' הבבות בהדדי, א"כ ע"כ אינו חולק אלא על הסיפא, ולא פליג ברישא, וא"כ למה צריך להוציא מה"א זו. ותי' דה"א דמה דנקט מח' ר' יוסי רק בלהקטיר לבונה, ולא בלהקטיר קומצה, אע"ג דאם סברתו משום דאין מפגלין בחצי מתיר א"כ אין לחלק, היינו משום דר' יוסי לדבריהם דרבנן קאמר להו, לדידי אפי' להקטיר קומצה פסול ואין בו כרת, ואע"ג דהקטרת הקומץ הוא עיקר המתיר, מ"מ סכ"ס גם הקטרת הלבונה מעכב, ולכן אין מחשבה לגבי הקטרת קומץ מחייב כרת אלא פוסל. אבל לדידך, אפי' אם לא תסכים לי לענין הקטרת קומץ, וסבירא לכו

(א) מה לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול אמרת לא מצטרף, לאכול ולהקטיר מיבעיא- ע' בחי' הגרי"ז דהק' על הה"א של הגמ', מהו הס"ד למילף מדבר שאין דרכו לאכול, הא כיון שאין דרכו לאכול, אי"ז מחשבת פיגול בכלל, אבל לאכול ולהקטיר, אף דמחשבות שונות הם, מ"מ עכ"פ הם מחשבות פיגול, וא"כ יש מקום לומר דמצטרפי, וכמו דמסיק הגמ' לחלק באמת, והניח בצ"ע.

הקומץ את המנחה

(ב) ר' יוסי אומר פסול- כ' החשק שלמה דלקמן (יד:) משמע להדיא שהוא פסול מדרבנן, אבל מן התורה כשר לגמרי, וכ' דנפק"מ אם אוכלו דאינו עובר בלאו.

(ג) אמרו לו מה שינה זו מן הזבח- פרש"י, ששוחטו ע"מ להקטיר אימוריו למחר, דפיגול הוא. וע"ע בשטמ"ק (אות ד') שפי' באו"א, דמ"ש מן הזבח שאם זרק את הדם ע"מ להקטיר אימורין למחר הוי פיגול, אע"ג דשניהם מתירים, דכל כמה דלא מקטיר האימורין אין אוכלין הבשר, ומ"מ הוי פיגול. וע' בחי' הגרי"ז דביאר דמה דנקט השטמ"ק זריקה ולא שחיטה, היינו משום שהשחיטה שפיר מתיר לאימורין, דגם האימורין בעי שחיטה, וא"כ לא הוי מפגל ממתיר למתיר, אלא מפגל באותו מתיר, וא"כ לכ"ע הוי פיגול, ולא דמי לעבודת הקמיצה שאינה מתרת בהלבונה, ולכך פי' דחשב בזריקה, דזריקה הוי עבודת הדם לחוד ולא עבודת האימורין. וליישב מש"כ רש"י דכוונתם בשחיטה ע"מ להקטיר אימורין, צידד לומר דס"ל לרש"י שכל מה שמפגלין בשחיטה הוא משום עבודת הדם שלה, ולא משום הקטרת אימורין, ולכן אינו חשיב אותו מתיר.

(ד) מה שינה זו מן הזבח- פי' השטמ"ק (ד') דמ"ש מן הזבח שאם זרק את הדם ע"מ להקטיר אימורין למחר הוי פיגול, אע"ג דשניהם מותרים. וע' בחי' הגרי"ז דחקר בהא דאמרי' דכמה דלא מקטירי להאימורין לא

וסוגיא דידן מיירי בדיעבד, דיכול להקטיר א' א'.

(ט) **אבל היכא דאיבעו בחד מנא כחד דמי- וכ' העולת שלמה דלענין ב' בזיכין, שפיר חשיבי דאקבעו בחד מנא, משום דהשלחן מקדש שניהם.**

(י) **א"ר ירמי' משום הולכה נגעו בה- פרש"י,** שזה שליקטה ונתנה לכהן מיעט בהילוך הכהן, והולכה הוא א' מן העבודות דגמרי' מזבחים דכתי' בהו הולכה, וכו'. וכ' **הלכות הלכות** (זבח תודה ד"ה משום הולכה) דמשמע מדברי רש"י דדוקא אם הושיט הזר את ידו ונתנה לכהן דהוי כעין הולכה, אבל אם הכהן נטל מידו, כשר, אף דבליקוט הי' ע"י זר, דתו לא שייך ע"י שם הולכה, דהוא כמעשה אצטבא בעלמא. אבל מסברת ר' מרי, דכיון דלא סגי דלא עביד לה הוי עבודה חשובה, משמע דבכל גווני פסול ע"י זר, ומה דאמרי' דע"כ משוי לה כי הולכה, היינו דאנן משוינן לה כי הולכה, אע"פ שאינו דומה להולכה במעשה. וכ' דאולי רש"י לא כ' סברא זו אלא אליבא דר' ירמי', דאמר משום הולכה נגעו בה והולכה בזר פסולה, ולכן הי' משמע לרש"י דצריך להיות עכ"פ ע"י הושה, דשייך ע"י קצת שם הולכה, אבל לפי מאי דמסיק ר' מרי את סברתו, שוב אין צריכין לכל זה, ואף אם לא עביד הזר אלא המעשה אצטבא בעלמא, מ"מ יהי' פסול, וכ' שכן משמע מדברי הרמב"ם.

(יא) **משום הולכה נגעו בה- ע' בחזון איש (קמא כ"ט, א') שכן' לדון בהולכה שאחר הליקוט בכלי, האם זה ג"כ הוי עבודה חשובה דיכול להתפגל, או אינו עבודה חשובה עד שיתנהו בכלי ויוליכנו למזבח, ע"ש.**

(יב) **בשלמא קומץ היינו שוחט- ע' במקדש דוד (ד', א', ד"ה וקמיצה) דכ' דשוין לדיניהם, דקמיצה צריך להיות מכלי שרת, וזהו משום דהוי כשחיטה. אבל לא לכל דיניהם דומין, דקמיצה אין צריך להיות בצפון, אף דמנחה ק"ק הוא, ושחיטת ק"ק צריך להיות בצפון. וכ' עוד לחקור אם צריכה להיות כנגד הפתח כשחיטה, היינו שיפסלו צדדי צדדין, דאפשר**

דחייב כרת משום דהקטרת קומץ הוא המתיר, א"כ עכ"פ לענין הקטרת לבונה אודו לי, דאינו עיקר המתיר, וא"כ לא יהי' חייב כרת אם חושב עליו, וע"ז השיבו לו דמ"ש מן הזבח, דגם הקטרת אימורין נקטרין כמו הלבונה [ולכאור' כוונתם דג"כ אי"ז עיקר המתיר], ומ"מ מפגלין עליו, וע"ז השיב להם ר' יוסי דהקטרת אימורין אינו מתיר אלא דבר הניתר הוא, ולכן אינו דומה כלל, אבל הקטרת לבונה הוי חצי מתיר.

(ו) **משום דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר- הק' בחי' הגרי"ז, הא פיגול לכאור' הוא משום דמחשב על אכילת מזבח, ולא משום דמחשב על מתיר, ולכן מה שייך לומר דמחשב על חצי מתיר, הרי לכאור' זה שייך רק היכא דמדין מתיר אתינן עלה. והביא מכאן להוכיח היסוד של הגר"ח, דמה דמחשב על הזריקה מפגל אינו משום דחשב על אכילת מזבח, אלא משום עבודת הזריקה. וא"כ, י"ל דה"ה כאן, דהקטרת הקומץ והלבונה אית בהו דין הקטרה כזריקה, א"כ שפיר י"ל דשייך כאן המושג של חצי מתיר, וע"ש עוד בזה.**

(ז) **אומר הי' ר' יוסי, אין מתיר מפגל את המתיר- הק' בחי' הרשב"א, הא כל העבודות מתירות, ואמרי' דמחשבין מעבודה לעבודה, אלמא דמפגלין ממתיר למתיר, ומתיר מפגל מתיר אחר, אע"פ שהוא מענינו, הא סכ"ס מתיר אחר הוא. ותי' דנוכל לומר דעבודות לאו מתירין הן, ואע"ג דעל ידן נכשר הזבח, מ"מ לא מקרי מתיר כי אם זריקה או הקטרה. ועוד תי', דאפי' אם אמרי' דחשיבי מתירין, מ"מ שאני התם דגלי קרא, דעיקר הפיגול הוא מעבודה לעבודה (והוא משום דמחשבה באותה עבודה אינו אלא משקר, ואי"ז מחשבת עבודה כלל).**

(ח) **אי בעי האי מקטיר ברישא ואי בעי האי מקטיר ברישא- ע' בחק נתן (טז., הובא באס"ז) שהק' דמבואר בסוגיין דאין מקטירין הלבונה והקומץ ביחד, אלא זה אחר זה, וכ' דבסוטה (יד:) אי' ברייתא דמקטירין אותן ביחד, וכן פסק הרמב"ם. וכ' דהא דתניא בסוטה דמקטירין אותן ביחד, היינו לכתחלה,**

יריכות חשיבי חד גוף, ואם פיגל בזו נתפגלה זו, אז מובן למה מצטרפות החלות כחצי זית מזו וכחצי מזו, דכיון דערבינהו וחשב לאכול כזית למחר בין שתיהן, א"כ הו"ל כאילו באו שתיהן מגוף א', דעירוב מחשבתו מהני לצרפן, ומה דאמרי' בחלות דאם נתפגלה א' לא נתפגלה חבירתה, היינו משום דלאו מחד גופא ניהו, וגם במחשבתו לא עירבן. אבל אי אמרת דגבי יריכות דמחד גופא אתו תרי גופי ניהו, ואם פיגל זו בלא זו לא נתפגלה זו, גבי חלות כי ערבן לאכול כזית משתיהן מצטרפי, מי מהניא עירוב מחשבות למהוי חד גופא טפי מחיבור זבח דלא מהני להו לירכות להצטרף.

דרך אינה טעונה צפון כק"ק, אבל מקום שאף קק"ל פסולים אולי אף במנחה לא מהני.

(יג) **אילימא משום דדמי לקבלה, מי דמי, התם ממילא הכא קא שקיל ורמי- הק' בחי' הגרי"ז,** מה זה דקאמר דלא דמי, הא קמיצה אינה דומה לשחיטה, אלא שהוא כנגד מעשה שחיטה, וכמו כן מתן כלי כנגד מעשה קבלה. ות' דכיון דאין מקדשין בכלי שע"ג קרקע, וצריך הכהן להגביה, א"כ כבר יש עבודה שהוא כנגד קבלה, ולכן רק אם דמי מתן כלי לקבלה ממש יהי' כנגד קבלה ג"כ, ותירוצ' הגמ' הוא דבאמת דומה ממש לקבלה הוא.

(יד) **לאכול א' מן הסדרים למחר, וכו'- ע' בחק נתן (הובא באס"ז) שהביא מש"כ הפיה"מ להרמב"ם דאין לחם הפנים נאכל אלא בשבת ממש, ולא נאכל אף במוצאי שבת. והק' ע"ז הח"ק ממתני', דאם אינו נאכל בלילה, מ"ש דנקט המשנה דחשב על אכילת מחר, לימא דאפי' אם חשב על אכילת לילה דיהי' פיגול. וע"ש שכ' דמהרמב"ם ביד החזקה משמע דחזר בזה, דלא ביאר זמן לחם הפנים כלל, ומשמע דס"ל דהוי כמו שאר קדשים. וע"ע ברי' גרשום במעילה (סוף ט.) דכ' דאכילת לחם הפנים הוא משבת עד שבת, ולדבריו צ"ל דלמחר היינו לאחר זמן אכילתו, וצ"ע.**

(טו) **והשני פסול ואין בו כרת- ע' במלאכת יו"ט דביאר דפסול זה אינו אלא מדרבנן, אבל הקרן אורה כ' דפסולין מדאורייתא, משום דהקטרת הבזיכין הי' בפסול ואין מי שיתירן.**

(טז) **פיגל בירך של ימין, לא נתפגל הירך של שמאל- כ' רש"י ימין ושמאל לאו דוקא. ופי' בחי' הרשב"א, דלא תימא דוקא כשפיגל בירך ימין שהוא אבר חשוב לא הי' דעתו לפגל עוד בשאר, לפי שחשוב פגלו, אבל בשמאל, שאינו חשוב כ"כ, נימא דדעתו, נימא דדעתו לפגל בכלי, לפי שהניח העיקר, ולכך פי' דלאו דוקא ימין ושמאל, וע"ש לביאור החי' הרשב"א דיש סברא להיפוך ג"כ.**

(יז) **אי אמרת בשלמא, וכו'- ע' פרש"י, וע"ע בחי' הרשב"א, דביאר קו' הגמ' כזה, דאם**